

УДК 330.131.7:336.225 (477)

DOI: 10.31651/2076-5843-2018-3-10-17

ВОРОНКОВА Олена Миколаївна,
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України, м. Ірпінь, Україна
ORCID ID 0000-0002-7956-7768
Voronkova303@gmail.com

УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В статті розглянуто теоретичні засади управління податковими ризиками та нормативно-методичне забезпечення реалізації його окремих складових в Україні. Дістали подальшого розвитку питання визначення податкового ризику та його основних елементів. Модернізовано класифікацію податкових ризиків. Оновлено концептуальні засади податкового ризик-менеджменту в аспекті забезпечення фінансової безпеки на макро- і мікрорівні. Запропоновано авторський підхід до вартісної оцінки наслідків податкових ризиків та авторське бачення сучасної системи управління податковими ризиками. Визначено найбільш дієві методи нейтралізації податкових ризиків в сучасних умовах.

Ключові слова: податковий ризик; управління податковими ризиками; податковий ризик-менеджмент; фінансова безпека; система; загроза; ідентифікація; оцінка; нейтралізація.

Постановка проблеми. В умовах перманентної дефіцитності українського бюджету забезпечення своєчасних та у запланованому обсязі податкових надходжень до державної скарбниці є одним із ключових суспільних завдань, від виконання якого залежить соціально-економічний розвиток країни. Податки є важливим інструментом перерозподілу фінансових ресурсів між економічними агентами і водночас є носіями ризику для таких економічних агентів. В площині оподаткування перетинаються різновекторні інтереси держави та платників податків. Тому невизначеність концептуальних засад податкової політики, нестабільність податкового законодавства, складний механізм оподаткування та несправедливий розподіл податкового навантаження породжують для держави ризики невиконання бюджетних завдань податкових надходжень та зростання ухилення від оподаткування, а для платників – ризики втрати не тільки прибутку (доходу), а й взагалі мотивації до підприємницької діяльності.

Податкові ризики в Україні істотні. Спотворення фіскальних та регулюючих засад оподаткування, порушення його базових принципів, зокрема стабільності, економічної нейтральності й соціальної справедливості, негативно впливає як на стан національної економіки, так і соціальної сфери. Тому ідентифікація податкових ризиків, їх аналіз та мінімізація є ключовими завданнями податкового ризик-менеджменту, який в свою чергу є важливим елементом фінансової безпеки держави.

Нескінченне реформування вітчизняної податкової системи, яке здійснюється в кризових умовах економічної та соціальної нестабільності, політичного протистояння та військового конфлікту, зумовлює збільшення податкових ризиків та їхніх масштабів. Значущість впливу податкових ризиків на стан фінансової безпеки як держави в цілому, так і діяльності конкретних платників податків, зумовлює необхідність постійної модернізації системи їх ідентифікації, оцінювання та нейтралізації, що забезпечує актуальність подальшого дослідження проблематики управління податковими ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не зважаючи на значну кількість публікацій з проблематики податкових ризиків та управління ними, сучасний стан її наукової розробки не можна вважати завершеним. Зокрема вагомі результати дослідження даної проблематики представлені у працях О. Десятнюк [1, 2], Я. Лебедзевич і Т.Кузьмінської [3],

Н. Левченко та А. Песеукової [4], В. Романенка [5], Л. Фещенко й І. Кедрич [6], Т. Циркунової і М. Мігунової [7] та ін. Проте зазначені здобутки обмежуються в основному сталими теоретичними положеннями щодо визначення податкових ризиків, системи моніторингу та управління ними, а також систематизації відповідного зарубіжного досвіду.

В той же час невіршеним залишається питання практичного застосування отриманих наукових результатів в сучасних умовах, оскільки джерела виникнення та види податкових ризиків постійно змінюються, відповідно змінюються підходи до їх визначення та попередження.

Сьогодні податкові ризики та податковий ризик-менеджмент викликають посилений інтерес науковців і практиків як системний елемент фінансової безпеки на макро- і мікрорівні. Динамічні вітчизняні реалії зумовлюють необхідність модернізації концептуальних засад податкової ризикології в аспекті розробки дієвого механізму управління податковими ризиками.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є модернізація концептуальних засад управління податковими ризиками у сучасній системі фінансової безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нестабільні та несприятливі українські реалії, обумовлені постійними політичними й відповідно соціально-економічними трансформаціями на фоні військового конфлікту, є джерелом широкого кола податкових ризиків та зростання їхніх масштабів. Наразі масштаби ухилення від оподаткування зокрема та тіньової економіки в цілому складають реальну загрозу фінансовій безпеці України, а нестабільність податкового законодавства, несправедливий розподіл податкового навантаження та корумпованість контролюючих органів – істотну загрозу фінансовій безпеці вітчизняних платників податків.

Зазначене вище зумовлює потребу у поглибленому вивченні сутності податкових ризиків, їхньої ідентифікації та систематизації засад дієвого управління ними в аспекті забезпечення фінансової безпеки на макро- і мікрорівні. Актуальність такого дослідження підтверджується також необхідністю подальшої розбудови податкової системи України відповідно до європейських стандартів, де ефективний податковий ризик-менеджмент займає провідне місце.

При розгляді сутності податкових ризиків насамперед доцільно враховувати різновекторність інтересів їх суб'єктів, що в українських реаліях має суттєве значення. Наразі існує широкий перелік нормативних та авторських визначень податкового ризику, проте вони не приведені до єдиного знаменника.

Згідно п.14.1.221 Податкового кодексу України ризик – ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи [8].

Розглянемо також декілька визначень податкового ризику у нормативних актах, які вже втратили чинність. Відповідно до наказу ДПА України „Про затвердження Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб)” від 25.11.2002 р. № 567 податковий ризик визначається як вірогідна можливість порушення податкового законодавства [9]. Згідно з Наказом ДПА України „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків по категоріях уваги” від 30.06.2006 р. № 373 податковий ризик – це вірогідність порушення податкового законодавства суб'єктами господарювання, внаслідок чого можливі втрати бюджету [10]. Відповідно до наказу ДПА України „Про затвердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків” від 16.07.2007 р. № 432 податковий ризик – можливість втрати бюджетних надходжень внаслідок достовірного чи встановленого порушення податкового і валютного законодавства [11]. Податковий ризик з позиції держави вивчали також Гранатуров В. та Ясенова І. [12], Захожай В. і Перевалова О. [13], Кміть В. [14], Романенко В. [5], Фещенко Л. і Кедрич І. [6].

Податковий ризик з позиції платників податків у своїх працях розглядають Вовчак О. і Кеменяш І. [15], Дзецько Я. та Мельничук Г. [16], Негай В. і Гнедіна К. [17].

Ми приєднуємося до тих фахівців, які досліджують податкові ризики з позиції всіх суб'єктів податкових відносин. Зокрема, О. Десятьок визначає податковий ризик як можливість виникнення негативних економічних наслідків через неефективність побудови і функціонування податкового механізму, тактики та стратегії податкової діяльності і вчинення правопорушень у сфері оподаткування [1, с.356]. Лаконічними і доволі вдалимими, на нашу думку, є визначення податкових ризиків Н. Левченко та А. Песеукової як сукупності можливих загроз для всіх суб'єктів податкових правовідносин [4, с.220], а також Т. Циркунової і М. Мігунової як загрози для суб'єкта податкових відносин понести фінансові чи інші втрати, пов'язані з процесом оподаткування [7, с. 49].

Податковий ризик одночасно виступає об'єктивним та суб'єктивним явищем. Об'єктивність податкового ризику полягає у тому, що він існує в силу об'єктивних, притаманних економіці, категорій конфліктності, невизначеності, відсутності повної інформації на момент прийняття управлінського рішення. Суб'єктивність податкового ризику зумовлюється тим, що в економічних у цілому та податкових відносинах зокрема задіяні реальні люди (держслужбовці, бізнесмени, управлінські команди, населення тощо) зі своїм досвідом, менталітетом, психологією, інтересами, поведінкою, мірою схильності до ризику.

Об'єктивність та суб'єктивність податкових ризиків обумовлюють масштаб відповідних наслідків. Наслідки виникнення податкових ризиків можуть означати не лише прямі фінансові втрати, тобто ненадходження податкових платежів до бюджету або зменшення (втрати) прибутку (доходу) платників податків, а й непрямих – наприклад, зрив податкової реформи, посилення соціальної напруги, погіршення інвестиційного клімату, ухилення від оподаткування, втрачена вигода тощо. Як прямі фінансові втрати, так й інші втрати в кінцевому рахунку становлять загрозу фінансовій безпеці суб'єкта податкових відносин, оскільки відбиваються на конкретних фінансових показниках зокрема та його фінансовому стані у цілому.

Враховуючи здобутки попередніх досліджень, а також авторську позицію, визначимо податковий ризик як ймовірну загрозу для суб'єкта податкових відносин, яка виникає в умовах невизначеності та конфліктності процесу оподаткування і супроводжується небезпекою прямих та непрямих фінансових втрат та/або невикористаних можливостей.

Податковому ризику, як і будь-якому ризику, притаманні відповідні елементи, зокрема суб'єкт, об'єкт та джерело. Під суб'єктом ризику розуміють того, хто приймає рішення про вибір тієї чи іншої альтернативи діяльності та забезпечує її реалізацію. Під об'єктом ризику розуміють ресурс, який може змінитись у випадку виникнення ризикової ситуації (податкові надходження до бюджету, прибутки (доходи) платників податків тощо). Під джерелом ризику розуміють явища чи процеси, які виникають в умовах невизначеності та конфліктності.

Суб'єктами податкового ризику виступають держава (в особі посадових осіб та/або колективів компетентних державних органів) та платники податків (в особі окремих фізичних осіб, посадових осіб або колективів юридичних осіб). Об'єктами податкового ризику є податкові доходи бюджету та прибутки (доходи) платників податків. Джерелом податкового ризику, з одного боку, є діяльність платників податків, пов'язана з визначенням та погашенням податкових зобов'язань, з іншого боку – діяльність державних органів в процесі формування та реалізації податкової політики.

Класифікація податкових ризиків залежить від причин їх виникнення:

- податковий ризик економічної кризи;
- податковий ризик політичної нестабільності;
- податковий ризик інфляції;
- податковий ризик ринкової кон'юнктури;
- податковий ризик зміни правової бази;

- податковий ризик порушення податкового законодавства;
- податковий ризик адміністрування податків;
- податковий ризик форс-мажорних обставин тощо.

Зважаючи на його суб'єктний склад, податковий ризик необхідно розглядати з різних позицій: з боку держави (в особі компетентних державних органів) та з боку платників податків.

Податковий ризик держави (фіскальний податковий ризик) – це ймовірна загроза невиконання бюджетних завдань податкових надходжень та втрачених фіскальних можливостей, яка виникає в умовах невизначеності та конфліктності процесу оподаткування.

Податковий ризик платника податків – це ймовірна загроза збитків та втрачених можливостей, яка виникає в умовах невизначеності та конфліктності процесу оподаткування.

Узагальнююча вартісна оцінка наслідків податкових ризиків визначається фінансовими втратами від настання ризикової ситуації, тобто відхиленням фактичного фінансового результату від запланованого. З точки зору держави таке відхилення означає втрати податкових доходів від податкових ризиків, з точки зору платника – збитки від податкових ризиків.

$$\text{ВБпр} = \text{ПДпл} - \text{ПДф}, \quad (1);$$

де ВБпр – втрати податкових доходів бюджету від податкових ризиків,

ПДпл – планові показники податкових доходів бюджету,

ПДф – фактичні показники податкових доходів бюджету.

$$\text{Зпр} = \text{П (Д)о} - \text{П (Д)ф}, \quad (2);$$

де Зпр – збитки від податкових ризиків,

П(Д)о – очікуваний прибуток (дохід) платника податків,

П(Д)ф – фактичний прибуток (дохід) платника податків.

Зважаючи на складну природу податкового ризику, його доцільно розглядати в економічному та юридичному аспекті. Це зумовлено природою оподаткування, яке є одночасно економічним та правовим явищем. Якщо в економічному аспекті податковий ризик розглядається як небезпека фінансових втрат, то в юридичному аспекті – як небезпека порушення податкового законодавства.

Зважаючи на його суб'єктний склад, ризик порушення податкового законодавства може розглядатись з двох позицій:

- ризик порушення податкового законодавства платниками податків;
- ризик порушення податкового законодавства посадовими особами компетентних державних органів.

Ризик порушення податкового законодавства платниками податків характеризується ймовірністю навмисного чи ненавмисного порушення ними чинного законодавства, у результаті чого можливі втрати податкових надходжень до бюджету.

Ризик порушення податкового законодавства державними службовцями характеризується ймовірністю навмисного чи ненавмисного порушення ними чинного законодавства, зокрема корупційних дій, у результаті чого можливі втрати податкових надходжень до бюджету або нанесення збитків платникам податків.

Ефективний менеджмент податкових ризиків потребує формування єдиної електронної бази податкових порушень та узагальнених критеріїв наявності таких порушень, постійну систематизацію недоліків податкового законодавства та схем ухилення від сплати податків. Це потребує створення відповідної системи управління податковими ризиками.

Управління податковими ризиками детально досліджувала у своїх працях О. Десятнюк. Вона вказувала, що управління податковими ризиками як система передбачає здійснення багатьох процесів і дій, які являють собою елементи такої системи. До них належить:

- визначення ризику;
- аналіз, оцінка і опис ризику;
- методи мінімізації ризику;
- моніторинг заходів попередження і протидії ризикам [1, с.358].

В цілому підтримуючи позицію дослідниці, представляємо авторське бачення даного питання. На нашу думку, управління податковими ризиками (або податковий ризик-менеджмент) – це організована діяльність щодо ідентифікації ймовірних загроз, які виникають в процесі оподаткування, їх аналіз та вживання заходів щодо їх нейтралізації. Під системою управління податковими ризиками ми розуміємо сукупність взаємозалежних елементів, пов'язаних між собою відповідними структурно-функціональними зв'язками, які функціонують як єдине ціле з метою ідентифікації, оцінювання та нейтралізації податкових ризиків.

На сьогодні в Україні практично відсутня система управління податковими ризиками. Як на макро-, так і на мікрорівні функціонують її окремі елементи, що негативно впливає на стан фінансової безпеки як держави, так і окремих платників податків. Платники податків насамперед працюють із ризиком несвоєчасного та/або неповного погашення податкових зобов'язань в процесі дотримання платіжної дисципліни. На державному рівні податкові ризики опрацьовуються в ході формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків [18] та в процесі забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ [19].

Зокрема, відповідно до вимог статті 77 Податкового кодексу України, до плану-графіка проведення документальних планових перевірок відбираються платники податків, які мають ризик щодо несплати податків та зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи. Періодичність проведення документальних планових перевірок платників податків визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків, який поділяється на високий, середній та незначний [8]. Наказом Міністерства фінансів України від 2.06.2015 р. № 524 зокрема встановлено детальні критерії високого, середнього та незначного ступеня податкових ризиків у діяльності платників податків – юридичних та фізичних (самозайнятих) осіб.

Щодо забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ, Наказом ДФС України від 28.07.2015 р. № 543 затверджено рекомендований порядок взаємодії підрозділів ДФС при комплексному відпрацюванні податкових ризиків з податку на додану вартість, зокрема з метою нівелювання податкових ризиків у діяльності сумлінних платників податків та вжиття профілактичних заходів щодо запобігання вчиненню правопорушень.

Цього явно недостатньо для ефективного управління податковими ризиками у вітчизняних реаліях. Сучасна система управління податковими ризиками в Україні має передбачати такі ключові елементи:

- 1) організація діяльності щодо управління податковими ризиками;
- 2) ідентифікація та оцінка податкових ризиків;
- 3) визначення чинників, які зумовлюють податкові ризики;
- 4) встановлення гранично допустимого рівня податкових ризиків;
- 5) прогнозування можливих фінансових втрат від податкових ризиків;
- 6) вибір і застосування дієвих методів нейтралізації податкових ризиків.

Серед найбільш дієвих методів нейтралізації податкових ризиків доцільно виділити наступні:

- уникнення – ухилення від операції, пов'язаної з ризиком;
- передача ризику – передача відповідальності у разі виникнення податкового ризику іншому суб'єкту, змінюючи умови проведення операції;
- попередження – зниження ймовірності й обсягів можливих втрат, пов'язаних з податковим ризиком;
- диверсифікація – розподіл податкових ризиків за кількома напрямками діяльності;
- страхування податкових ризиків.

Застосування сучасного системного підходу до управління податковими ризиками дозволить як державним компетентним органам, зокрема Державній фіскальній службі України, так і платникам податків, ефективно протистояти ризикам в процесі оподаткування.

Висновки та перспективи подальших розвідок. В сучасних українських реаліях ефективно управління податковими ризиками стає надзвичайно актуальним, оскільки нівелює

загрози фінансовій безпеці держави в аспекті наповнення державної скарбниці та платників податків в аспекті платоспроможності та фінансової стійкості. Ризикове українське соціально-економічне та правове середовище, зумовлене перманентними соціально-економічними кризами, політичною нестабільністю та військовим протистоянням, є джерелом істотної кількості масштабних податкових ризиків, які не тільки загрожують нормальному веденню фінансово-господарської діяльності юридичних та фізичних осіб, а й ставлять під загрозу можливість виконання державою її функцій через брак відповідного фінансового забезпечення. Відповідно управління податковими ризиками все більше привертає до себе увагу науковців і практиків як елемент фінансової безпеки як на макро-, так і мікрорівні.

Податкові ризики стають новітньою парадигмою розбудови податкової системи України та модернізації процесу оподаткування. Податкова ризикологія має стати науковою основою модернізації системи фінансової безпеки в сфері оподаткування. Зважаючи на зазначене, постає потреба у подальших дослідженнях податкових ризиків та системи управління ними, зокрема щодо вдосконалення методів ідентифікації, оцінювання та нейтралізації податкових ризиків. Подальших досліджень потребує також позитивний досвід європейського податкового ризик-менеджменту в аспекті можливості його використання в Україні.

Список використаних джерел:

1. Десятнюк О. М. Управління податковими ризиками – нова парадигма розбудови податкової системи України / О. М. Десятнюк // Вісн. нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 606. – С. 355–362.
2. Десятнюк О.М. Упорядкованість роботи з податковими ризиками в процесі адміністрування податків / О. М. Десятнюк // Галицький економічний вісник. – 2009. – №1(22). – С.109-117.
3. Лебедзевич Я.В. Основні методи аналізу податкових ризиків в процесі прийняття управлінських рішень / Я.В. Лебедзевич, Т.С. Кузьмінська // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 2 (64). – С. 252–260.
4. Левченко Н.М. Систематизація методологічних основ моніторингу податкових ризиків в системі податкового ризик-менеджменту / Н. М. Левченко, А.В.Песеукова // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 4 (29). – С.219–226.
5. Романенко В. В. Європейський досвід управління ризиками в оподаткуванні / В.В.Романенко // Науковий вісник НУДПСУ. – № 1(64). – 2014. – С. 253–257.
6. Фещенко Л. В. Управління ризиками в системі оподаткування України / Л.В. Фещенко, І.В. Кедріч // Вісник НТУ „ХПІ”. – 2015. – № 61 (1170). – С.83–87.
7. Циркунова Т. Налоговые риски: сущность и классификация / Т. Циркунова, М. Мигунова // Финансы и кредит. – 2005. – № 33. – С.48–53.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
9. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб): Наказ ДПА України від 25.11.2002 р. № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків по категоріях уваги: Наказ ДПА України від 30.06.2006 р. № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків: Наказ ДПА України від 16.07.2007 р. № 432 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
12. Гранатуров В. М. Податковий ризик держави: визначення та класифікація / В. М.Гранатуров, І. Б. Ясенова // Фінанси України. – 2007. – № 10. – С. 87–95.
13. Захожай В. Б. Податкові ризики в системі державного управління / В. Б. Захожай, О. М. Первалова // Наукові записки. Серія “Економіка”. – 2009. – Випуск 11. – С.32–39.
14. Кміть В.М. Управління податковим ризиком як передумова економічної стабільності держави / В.М. Кміть // Наукові записки. Серія “Економіка”. – 2008. – Випуск 10. – С.99–105.
15. Вовчак О. Д. Податкові ризики в системі управління економічною безпекою підприємницьких структур України / О. Д. Вовчак, І. Г. Кеменяш // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 41–46.
16. Дзецько Я.Ю. Податкові ризики та їх вплив на стан економічної безпеки підприємства / Я.Ю. Дзецько, Г.С. Мельничук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Випуск 15. – С. 206–210.
17. Нехай В.А. Податкові ризики: зміст та методи зниження / В.А. Нехай, К.В. Гнедіна // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 2 (2). – С.132–138.
18. Про затвердження Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків: Наказ Міністерства фінансів України 2.06.2015 р. № 524 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

19. Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ: Наказ ДФС України 28.07.2015 р. № 543 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

References:

1. Desyatnyuk, O. M. (2007). Upravlinnya podatkovymy ryzykamy – nova paradyhma rozbudovy podatkovoyi systemy Ukrainy. Visn. nats. un-tu «Lvivska politehnika». Seriya: Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku (Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Development and Development Issues), 606, 355–362 (in Ukr.)
2. Desyatnyuk, O.M. (2009). Uporyadkovanist roboty z podatkovymy ryzykamy v protsesi administruvannya podatkov. Halyts'kyu ekonomichnyy visnyk (The Galician Economic Journal), 1(22), 109-117 (in Ukr.)
3. Lebedzevych, Ya.V., & Kuzminska, T.S. (2013). Osnovni metody analizu podatkovykh ryzykiv v protsesi pryynatya upravlyns'kykh rishen. Visnyk ZhDTU (The Journal of ZhDTU), 2 (64), 252–260 (in Ukr.)
4. Levchenko, N.M., & Peseukova, A.V. (2015). Systematyzatsiya metodolohichnykh osnov monitorynhu podatkovykh ryzykiv v systemi podatkovoho ryzyk-menedzhmentu. Stalyy rozvytok ekonomiky (Sustainable development of economy), 4 (29), 219–226 (in Ukr.)
5. Romanenko, V. V. (2014). Yevropejskyj dosvid upravlinnya ryzykamy v opodatkuvani. Naukovyj visnyk NUDPSU (Scientific Herald of NUSTSU), 1(64), 253–257 (in Ukr.)
6. Feshchenko, L. V., & Kedrych L.V. (2015). Upravlinnya ryzykamy v systemi opodatkuvaniya Ukrainy. Visnyk NTU „KhPI” (Bulletin of NTU "KhPI"), 61 (1170), 83–87 (in Ukr.)
7. Tsykunova, T., & Myhunova, M. (2005). Nalohovye rysky: sushchnost y klasyfykatsyya. Fynansy y kredyt (Finance and credit), 33, 48–53 (in Russ.)
8. Tax Code of Ukraine (2010). Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (in Ukr.)
9. State Tax Administration of Ukraine (2002). On approval of methodical recommendations on the organization of a cabin audit (for legal entities) of 25.11.2002 N 567. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (in Ukr.)
10. State Tax Administration of Ukraine (2006). On approval of methodical recommendations on the procedure for the distribution of taxpayers by category of attention of 30.06.2006 N 373. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (in Ukr.)
11. State Tax Administration of Ukraine (2007). On approval of methodical recommendations on the organization of inspections of enterprises included in financial and industrial groups, other associations and large taxpayers of 16.07.2007 N 432. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (in Ukr.)
12. Hranaturov, V. M., & Yasenova, I. B. (2007). Podatkovy ryzyk derzhavy: vyznachennya ta klasyfikatsiya. Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine), 10, 87–95 (in Ukr.)
13. Zakhzhay, V. B., & Perevalova, O. M. (2009). Podatkovi ryzyky v systemi derzhavnoho upravlinnya. Naukovi zapysky. Seriya “Ekonomika”(Scientific papers. Economics), Vypusk 11, 32–39 (in Ukr.)
14. Kmit, V.M. (2008). Upravlinnya podatkovym ryzykom yak peredumova ekonomichnoyi stabil'nosti derzhavy. Naukovi zapysky Seriya “Ekonomika”(Scientific papers. Economics), Vypusk 10, 99–105 (in Ukr.)
15. Vovchak, O. D., & Kemenyash I. H. (2008). Podatkovi ryzyky v systemi upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpryyemnyts'kykh struktur Ukrainy. Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine), 11, 41–46 (in Ukr.)
16. Dzechko, Ya.Yu., & Melnychuk, G.S. (2017). Podatkovi ryzyky ta yix vplyv na stan ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva. Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky (Global and national problems of economics), Vypusk 15, 206–210 (in Ukr.)
17. Nekhay, V.A., & Hnedina, K.V. (2015). Podatkovi ryzyky: zmist ta metody znyzhennya. Naukovyy visnyk Polissya (Scientific bulletin of Polissia), 2 (2), 132–138 (in Ukr.)
18. Ministry of Finance of Ukraine (2015). On approval of the procedure for the establishment of a plan-schedule for documentary planned inspections of taxpayers of 2.06.2015 N 524. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (in Ukr.)
19. State Fiscal Service of Ukraine (2015). On ensuring the comprehensive control of tax risks with VAT of 28.07.2015 N 543. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (in Ukr.).

VORONKOVA Olena Mykolaivna,

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of Department of financial markets,
University of State Fiscal Service of Ukraine,
Irpın, Ukraine
Voronkova303@gmail.com

TAX RISKS MANAGEMENT IN THE MODERN SYSTEM OF FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

Abstract.

Introduction. *Permanent reformation of Ukrainian tax system, which is carried out under crisis conditions of economic and social instability, political confrontation and military conflict, leads to the tax*

risks increase. The significance of tax risks impact on the financial security of both the state and taxpayers necessitates the modernization of the system for their identification, evaluation and neutralization. It caused the relevance of further investigation of tax risk management issues.

Purpose. *The research aims at the modernization of the conceptual foundations of tax risks management in the modern system of financial security of Ukraine.*

Methods. *Method of theoretical analyses is used.*

Results. *The theoretical basis of tax risks management and normative and methodical support for the implementation of its separate components in Ukraine are considered. The issues of tax risk and its main elements have been further developed. The classification of tax risks has been modernized. The conceptual foundations of tax risks management have been updated in the aspect of providing financial security at the macro and micro levels. The author's approach to the cost estimation of the consequences of tax risks and author's vision of the modern system of tax risks management are proposed. The most effective methods for neutralization of tax risks in modern conditions are determined.*

Originality. *Conceptual basis of tax risks management have been modernized in terms of financial security of Ukraine at the macro and micro level. There were developed issues of tax risk and its components including subject, object and source. Depending on subjective composition object and source of tax risks have been clarified. Depending on the reasons of tax risks their classification has been updated. The cost estimation of the tax risks consequences for both the state treasury and taxpayers has been proposed. Key elements of the modern system of the tax risks management in Ukraine have been defined.*

Conclusion. *The risky social, economic and legal environment in Ukraine caused by permanent social and economic crises, political instability and military confrontation is the source of a significant number of large-scale tax risks that threaten the normal financial and economic activity of both the entities and individuals, but also threaten the performance of the state functions due to the lack of proper financial support. Therefore, tax risks become the newest paradigm for building Ukrainian tax system and modernization of the taxation process. Research of tax risks must become the scientific basis for modernization of the financial security system in the field of taxation. In this aspect there will be a need for further research of tax risks and their management system in order to improve the methods for identification, estimation and neutralization of tax risks. Positive experience of European tax risk management also must be researched in terms of its possible use in Ukraine.*

Keywords: *tax risk; management of tax risks; tax risks management; financial security; system; threat; identification; estimation; neutralization.*

*Одержано редакцією: 01.10.2018
Прийнято до публікації: 22.10.2018*